

POSTANOWIENIE

Dnia 23 maja 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)

SSN Michał Laskowski (sprawozdawca)

SSN Piotr Mirek

w sprawie **A.Z.**

skazanego z art. 218 § 1 k.k. w zb. z art. 219 k.k. w zw. z art. 12 i in. k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 23 maja 2017 r.

wniosku obrońcy skazanego o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 9 listopada 2010 r., II AKa ../10,

zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 18 maja 2010 r., II K ../09,

postanowił:

1. oddalić wniosek,

2. zwolnić skazanego A.Z. od ponoszenia kosztów sądowych postępowania wznowieniowego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia z dnia 18 maja 2010 r., II K ../09, Sąd Okręgowy w [...] uznał A.Z. winnym szeregu przestępstw, m.in. czynu z art. 218 § 1 k.k. w zb. z art. 219 k.k. w zw. z art. 12 k.k., za który wymierzono mu karę 10 miesięcy pozbawienia wolności. Następnie wyrokiem z dnia 9 listopada 2010 r., II AKa ../10, Sąd Apelacyjny w [...] częściowo zmienił wyrok Sądu Okręgowego, jednak w zakresie przedmiotowego skazania za czyn z art. 218 § 1 k.k. w zb. z art. 219 k.k. w zw. z art. 12 k.k. wyrok utrzymano w mocy.

Obrońca skazanego wniosła o wznowienie postępowania zakończonego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] częściowo zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego w [...] z dnia 18 maja 2010 r., II K 81/09, „w części dotyczącej kwalifikacji prawnej przypisanego skazanemu A.Z. w pkt 1 myślnik trzeci wyroku Sądu Okręgowego w [...] z dnia 18 maja 2010 r., II K 81/09, tj. czynu kwalifikowanego z art. 218 § 1 k.k. w zb. z art. 219 k.k. w zw. z art. 12 k.k.” Jako podstawę wniosku wskazano przepis art. 540 § 2 k.p.k. i wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 listopada 2010 r., P 29/09, w którym orzeczono, że art. 218 § 1 k.k. oraz art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 i Nr 218, poz. 1690 oraz z 2010 r. Nr 105, poz. 668) przez to, że dopuszczają wobec tej samej osoby fizycznej, za ten sam czyn, odpowiedzialność za przestępstwo i dodatkową opłatę, o której mowa w art. 24 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, są niezgodne z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, z art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonego dnia 22 listopada 1984 r. w Strasburgu oraz z art. 14 ust. 7 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych; wyrok wszedł w życie w dniu 31 maja 2012 r. We wniosku obrońca zauważyła, że stwierdzona przez TK niezgodność art. 218 § 1 k.k. z Konstytucją jest wystarczającą przesłanką wznowienia z art. 540 § 2 k.p.k., ponieważ w porządku prawnym nie może ostać się wyrok, w którym podstawą skazania i wymiaru kary stanowi przepis niezgodny z ustawą zasadniczą i aktami prawa międzynarodowego. Zdaniem obrońcy bez wpływu na zasadność wznowienia pozostaje okoliczność, że zachowanie określone w art. 218 § 1 k.k. nie uległo depenalizacji, skutkiem dodania z dniem 31 maja 2012 r. przepisu art. 218 § 1a k.k. o treści identycznej z zakwestionowanym przez TK przepisem art. 218 § 1 k.k. W konkluzji wniosku obrońca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w G. oraz utrzymanego nim częściowo w mocy wyroku Sądu Okręgowego w [...] z dnia 18 maja 2010 r., II K .../09, „w części co do kwalifikacji prawnej przypisanego skazanemu A.Z. czynu z art. 218 § 1 k.k. w zb. z art. 219 k.k. w zw. z art. 12 k.k.” oraz wymiaru kary za ten czyn”.

W pisemnej odpowiedzi na wniosek prokurator wniósł o oddalenie wniosku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek nie mógł zostać uwzględniony.

Przede wszystkim zauważyć trzeba, że choć wniosek obrońcy formalnie znajduje wymagane przez art. 540 § 2 k.p.k. oparcie w rozstrzygnięciu Trybunału Konstytucyjnego orzekającego o niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą przepisu prawnego, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie, tj. w wyroku TK z dnia 18 listopada 2010 r., P 29/09, dotyczącym zgodności z Konstytucją przepisu art. 218 § 1 k.k., to w istocie nie została spełniona przesłanka wznowienia postępowania *propter decreta*. Należy zwrócić uwagę skarżącej, że przywołane orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego, nie zakwestionowało zgodności z Konstytucją samej li tylko normy zawartej w przepisie art. 218 § 1 k.k., penalizującej zachowania polegające na złośliwym lub uporczywym naruszaniu praw pracownika wynikających ze stosunku pracy lub ubezpieczenia społecznego. Jak wynika jasno z uzasadnienia tego wyroku TK, kontrolowane przepisy prawne, tj. art. 218 § 1 k.k. i art. 24 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, gdyby były oceniane pojedynczo, bez związku z kontekstem normatywnym, nie budziłyby wątpliwości konstytucyjnych. Powodem stwierdzenia niezgodności z konstytucyjną zasadą *ne bis in idem* było jednoczesne obowiązywanie tych norm prawnych, co tworzyło „mechanizm prawny, który może wywołać skutki niekonstytucyjne” (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 listopada 2010 r., P 29/09). W tym świetle jasne jest, że samo li tylko skazanie osoby fizycznej za przestępstwo określone w zakwestionowanym art. 218 § 1 k.k. nie narusza standardów konstytucyjnych, a dopiero jednoczesne zastosowanie względem osoby fizycznej obu przedmiotowych instrumentów prawnych, tj. kary za przestępstwo z art. 218 § 1 k.k. oraz dodatkowej opłaty z art. 24 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, skutkowało powstaniem sytuacji niezgodnej z ustawą zasadniczą.

Tymczasem w niniejszej sprawie do powstania takich „skutków niekonstytucyjnych” nie doszło. Z akt postępowania przeciwko skazanemu A.Z. nie wynika by organy ZUS wydały decyzję o wymierzeniu mu opłaty dodatkowej z art. 24 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Co więcej, trzeba zauważyć, że podmiotem, który mógłby być obciążony taką dodatkową opłatą nie był skazany, jako osoba fizyczna, lecz prowadzona przez niego spółka z

ograniczoną odpowiedzialnością. W konsekwencji, zastosowanie względem skazanego przepisu art. 218 § 1 k.k. nie naruszyło zasady *ne bis in idem*, co oznacza, że nie zaktualizowała się sytuacja, do której odnosił się przywołany wyrok Trybunału Konstytucyjnego.

Jak można przypuszczać, skarżąca zdaje sobie sprawę z tej specyfiki powołanego we wniosku wyroku TK, gdyż pochodzący od niej wniosek o wznowienie nie kwestionuje konstytucyjności samego skazania A.Z. za czyn spełniający znamiona określone w art. 218 § 1 k.k. Wniosek o wznowienie odnosi się do prawomocnego rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego – cytując treść wniosku dosłownie – „*w części dotyczącej kwalifikacji prawnej przypisanego skazanemu*” czynu; także we wniosku wznowieniowym obrońca wskazała, że domaga się uchylecia wyroków obu Sądów „*w części co do kwalifikacji prawnej przypisanego skazanemu A.Z. czynu z art. 218 § 1 k.k. w zb. z art. 219 k.k. w zw. z art. 12 k.k. oraz wymiaru kary za ten czyn*”. Skarżąca nie traci też z pola widzenia okoliczności, że mimo utraty mocy obowiązującej przez art. 218 § 1 k.k. skutkiem wejścia w życie wymienionego wyroku TK, nie doszło do depenalizacji zachowań opisanych w tym przepisie, gdyż mocą ustawy z dnia 10 maja 2012 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2012 r., poz. 611) z dniem 31 maja 2012 r. dodany został przepis art. 218 § 1a k.k., w swym brzmieniu identyczny z brzmieniem art. 218 § 1 k.k. (zob. też postanowienie SN z dnia 21 lutego 2013 r., IV KK 369/12, OSNKW 2013, nr 6, poz. 48). Przytoczone wyżej żądanie wniosku o wznowienie w zestawieniu z utrzymaniem penalizacji zachowań stypizowanych w art. 218 § 1 k.k., także po dacie utraty mocy przez ten przepis, prowadzi do stwierdzenia, że celem rozpoznawanego wniosku o wznowienie jest doprowadzenie do ponownego osądzenia A.Z. za przypisany mu czyn, lecz pod kątem innej - tzn. zgodnej z Konstytucją – kwalifikacji prawnej. Cel ten nie może być jednak osiągnięty, bowiem w ewentualnym ponownym rozpoznaniu zastosowanie znów musiałby znaleźć przepis art. 218 § 1 k.k. w brzmieniu sprzed 31 maja 2012 r. Po pierwsze dlatego, że przepis art. 218 § 1 k.k. jako samodzielna podstawa pociągania do odpowiedzialności karnej nie został – jak wyżej wywiedziono – uznany za niezgodny z Konstytucją, nie ma więc przeszkód by stał się podstawą ponownego ustalenia odpowiedzialności karnej za czyn

skazanego. Po drugie zaś, ponowne osądzenie A.Z. za popełniony przezeń czyn, lecz tym razem z zastosowaniem przepisu art. 218 § 1a k.k., mogłoby budzić wątpliwości co do zgodności z zasadą *nullum crimen sine lege poenali anteriori* – wszak przepis art. 218 § 1a k.k. nie obowiązywał w czasie popełnienia tego czynu skazanego. Względy te prowadzą do wniosku, że ponowne postępowanie o przedmiotowy czyn po ewentualnym wznowieniu toczyć musiałoby się w tych samych uwarunkowaniach normatywnych, co postępowanie, które doprowadziło do prawomocnego skazania A.Z., a zatem decyzja o wznowieniu postępowania rozminęłaby się z *ratio legis* tej instytucji procesowej. Z oczywistych powodów, celem wznowienia *propter decreta* nie może być samo li tylko stworzenie okazji do uzyskania przez skazanego niższego wymiaru kary za przypisane mu przestępstwo.

Z powyższych względów orzeczono jak w części rozstrzygającej.

kc